

**MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI**

ARTE

Programa școlară

pentru programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior

Aprobată prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului

nr.

București, 2011

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

a programei școlare pentru disciplina *Arte*, în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior

Elaborarea programei s-a realizat în conformitate cu:

- *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC);*
- *Comunicatul miniștrilor europeni responsabili în domeniul educației și formării profesionale, al partenerilor sociali europeni și al Comisiei Europene, în urma reuniunii de la Bruges, din 7 decembrie 2010, privind revizuirea abordării strategice și a priorităților procesului de la Copenhaga pentru perioada 2011-2020.*

1. Importanța disciplinei *Arte* în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior

Importanța studiului artelor rezidă în dezvoltarea potențialului creativ, în cultivarea sensibilității, a capacităților de exprimare și receptare artistică, în scopul comunicării prin artă.

Studiul disciplinei *Arte* este necesar curriculumului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, deoarece vizează formarea unor competențe care nu țin cont de gen, vârstă sau mediu, ci de creativitatea artistică, ce poate avea aplicabilitate în diverse domenii socio-profesionale. Studiul artelor favorizează cultivarea creativității și a proceselor creative, cu rol distinct în conturarea personalității indivizilor.

Având în vedere grupul de elevi, programa pentru disciplina *Arte* în cadrul programului „A doua șansă”, trebuie să completeze cunoștințele generale ale elevilor. Aceștia își vor dezvolta capacitățile artistice folosind achizițiile dobândite anterior, pregătindu-se pentru integrarea într-o societate modernă și într-o continuă schimbare, pentru exprimarea ideilor, stărilor, sentimentelor proprii fiecărui individ și, totodată, pentru provocarea ce le este lansată, de a cerceta valorile artistice și culturale.

Studiul artelor în cadrul acestui program consolidează caracterul funcțional al deprinderilor și priceperilor dobândite, precum și aplicabilitatea în viața de zi cu zi.

Disciplina *Arte* face parte din Trunchiul Comun, se realizează în cadrul unui modul și are alocate în planul cadru un număr de 80 de ore, distribuite astfel: 60 de ore de predare-învățare-evaluare și 20 de ore la dispoziția profesorului. Parcurgerea disciplinei va avea loc în primul an de studiu, astfel încât competențele dobândite în domeniul artelor să le servească elevilor mai târziu, prin aplicarea acestora în diverse domenii și discipline.

2. Principii de elaborare a programei disciplinei *Arte*

Grupul de elevi din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este format din elevi (adolescenți și adulți) care au abandonat la un moment dat școala fără a-și finaliza învățământul obligatoriu, care nu au o calificare profesională sau care doresc să obțină o nouă calificare.

În elaborarea programei am pornit de la competențele generale ale programelor școlare de nivel gimnazial pentru disciplinele: *Educație plastică (clasele V-VIII)* și *Educație muzicală (clasele V-VIII)*. De asemenea, programa revizuită respectă principiile și structura curriculumului pentru educația de bază, aprobat prin ordinul M.E.C. nr. 5735/2005.

Modificările intervenite în organizarea învățământului preuniversitar prin transformarea obiectivelor în competențe și restructurarea conținuturilor specifice celor două discipline au

impus modificări și în programele școlare ale programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, în sensul reconsiderării competențelor generale și specifice și adaptării conținutului noțional corespunzător noii realități.

Aceste condiționări determină existența unor elemente comune și specifice pentru curriculumul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior față de curriculumul național aplicat în învățământul obligatoriu.

Principiile fundamentale care au orientat elaborarea programei pentru disciplina *Arte* în contextul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior sunt:

- *principiul interdisciplinarității* – prin fuzionarea într-o singură disciplină de studiu a celor două discipline studiate individual în mod tradițional;
- *principiul învățării contextualizate* – prin centrarea demersului didactic pe experiențele de învățare nonformală ale elevilor;
- *principiul promovării educației pentru dezvoltarea durabilă* – prin dobândirea unor competențe artistice care servesc dezvoltării personale și, totodată, profesionale pe parcursul întregii vieți;
- *principiul educației prin artă pe baza valorilor autentice* – prin dezvoltarea gustului estetic;
- *principiul receptării creatoare a valorilor artistice* – prin dezvoltarea creativității și originalității;
- *principiul valorizării identității etnice și culturale* – prin studiul creațiilor muzicale și vizual-artistice specifice diferitelor culturi.

3. Valori și atitudini în programa disciplinei *Arte*

- relaționare pozitivă cu ceilalți;
- atitudine proactivă în viața personală și în cea socială;
- asumarea unui set de valori personale, care să confere identitate persoanei;
- gândire critică, flexibilă și prospectivă;
- asumarea învățării pe parcursul întregii vieți ca expresie a dezvoltării durabile;
- valorizarea creativității ca resursă de dezvoltare personală și comunitară;
- acceptarea diversității de opțiuni în viața privată și în cea publică, a diversității etnice, sociale, culturale, religioase etc.;
- asumarea dialogului și a comunicării interculturale;
- respect între genuri, generații și culturi.

4. Particularități ale programei la disciplina *Arte*

- în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, disciplinele sunt constituite din unul sau mai multe module; astfel, disciplina *Arte* este repartizată într-un singur modul;
- programa modulului disciplinei *Arte* respectă formal structura programelor școlare în vigoare;
- modulului din cadrul disciplinei *Arte* i s-a atribuit un titlu sugestiv: *Dialogul artelor*;
- predarea-învățarea artelor (*Educație plastică* și *Educație muzicală*) se realizează integrat, într-o manieră în care, în funcție de specificul și încadrarea școlilor care organizează aceste clase, activitățile să poată fi realizate de oricare dintre profesorii care predau disciplinele respective;
- programa școlară este proiectată într-o perspectivă inter- și transdisciplinară, în jurul competențelor generale comune disciplinelor educației de bază; astfel, nu există o

identitate absolută între competențele generale ale disciplinelor *Educație plastică* și *Educație muzicală* la învățământul de masă și competența generală a disciplinei *Arte* în programul „A doua șansă” – învățământ secundar inferior; formarea competențelor generale ale disciplinelor *Educație plastică* și *Educație muzicală* este însă vizată în integralitatea ei atât în cadrul programei școlare pentru disciplina *Arte*, cât și a programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

- programa școlară *Arte* cuprinde o singură competență generală, care urmează a fi formată/ dezvoltată. Dezvoltarea competenței generale se realizează în cadrul unui modul.
- deși timpul alocat disciplinei *Arte* este mult redus comparativ cu timpul alocat în învățământul obligatoriu, finalitatea disciplinară va fi atinsă prin construcția demersului didactic și centrarea pe competențe; utilizarea eficientă a timpului alocat parcurgerii modulului, abordarea conținuturilor propuse din perspectiva caracterului practic-aplicativ și funcțional al acestora, învățarea prin descoperire, observația, exercițiul și audițiile muzicale active sunt elemente cheie în vederea atingerii finalității disciplinei;
- valorile și atitudinile precizate în programele școlare din curriculumul național se regăsesc ca listă specifică, dar sunt, în același timp, încorporate atât sub formă de competențe specifice, cât și în întreg demersul didactic sugerat;
- programa disciplinei *Arte* este axată pe competența generală, care va fi formată/ dezvoltată elevului ca urmare a participării la activitățile de învățare prin cooperare, în grupe, în contexte reale și cu sarcini și teme care răspund intereselor și nevoilor sale;
- programa *Arte* este susținută de materiale educaționale suport: ghidul elevului, ghidul profesorului și ghidul de evaluare pentru modul;
- selectarea și ordonarea conținuturilor s-a realizat având în vedere relevanța lor pentru traseul educațional al grupului de elevi;
- experiența de viață acumulată de elevii participanți în program constituie o resursă în procesul de învățare; elevii învață integrând noile achiziții în experiența proprie;
- diversitatea individuală a elevilor, culturală sau de orice altă natură se consideră resurse în învățare;
- curriculumul la decizia școlii (CDS) alocat modulelor din trunchiul comun sub forma orelor la dispoziția profesorului susține abordarea diferențiată a procesului de învățare și contribuie la creșterea încrederii elevilor în forțele proprii;
- programa școlară pentru disciplina *Arte* are asociate standarde de performanță;
- la finalul modulului se realizează evaluarea competenței generale prin evaluarea tuturor competențelor specifice.

5. Structura programei școlare a disciplinei *Arte*, în cadrul programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior

Programa pentru disciplina *Arte*, la fel ca și celelalte programe școlare din cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior, are următoarea structură:

- **NOTA DE FUNDAMENTARE** – prezintă legislația specifică, europeană și națională, care a stat la baza elaborării programei; subliniază importanța disciplinei, principiile și valorile fundamentale, precum și particularitățile acesteia în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

• **PAGINA DE PREZENTARE A MODULULUI DISCIPLINEI** – prezintă modulul disciplinei și titlul sugestiv atribuit acestuia, precum și competența generală asociată; competența generală formulată are un grad accentuat de generalitate și complexitate, este derivată într-un număr de competențe specifice integrate, care permit o evaluare obiectivă și conferă flexibilitate învățării.

• **PROGRAMA ȘCOLARĂ A MODULULUI DISCIPLINEI** – o particularitate a programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior este organizarea în module autonome; de aceea, programa școlară propriu-zisă este elaborată pentru modulul disciplinei *Arte*.

Programa de modul are următoarea structură:

- A. **Nota de prezentare a modulului** – prezintă rolul modulului și statutul specific al acestuia în cadrul disciplinei/ contribuția modulului la atingerea competențelor disciplinei;
- B. **Competența generală, competențele specifice și conținuturile modulului** – se enunță competența generală a modulului, urmată de un tabel care conține competențele specifice, însoțite de conținuturile noționale corespunzătoare; pentru dezvoltarea fiecărei competențe specifice au fost selectate cele mai relevante conținuturi;
- C. **Sugestii metodologice** – orientează proiectarea demersului didactic în concordanță cu specificul disciplinei în cadrul programului „A doua șansă” – învățământ secundar inferior.

√ **Sugestii privind activitățile de învățare** – se referă la strategii didactice participative centrate pe elev și pe ce va trebui să știe să facă acesta la sfârșitul fiecărui modul. Metodele de predare-învățare respectă principiul *centrării învățării pe individ* și conduc la *dezvoltarea deprinderilor și competențelor integratoare, transferabile*, utile individului atât în viața școlară, cât și în cea socio-profesională sau familială. Este recomandată respectarea unor *principii esențiale* pentru succesul dezvoltării competențelor elevilor:

- respect pentru diversitatea opiniilor;
- nonjudecare și încurajarea permanentă a elevilor;
- stimularea dinamicii de grup și a implicării tuturor elevilor;
- creativitate în abordarea conținuturilor și în utilizarea metodelor de predare/ învățare/ evaluare;
- deschidere pentru nevoile diferite și speciale ale elevilor;
- interes pentru dezvoltarea personală a elevilor;
- valorizarea parteneriatelor cu membrii societății civile.

√ **Sugestii privind evaluarea** – se descriu formele de evaluare specifice programului: evaluarea inițială, curentă și evaluarea finală de modul; evaluarea (diagnostică, formativă și sumativă) se realizează în vederea aprecierii/ măsurării competențelor dobândite anterior sau pe parcursul programului, pe căi formale, nonformale și informale, prin raportarea la standardele de performanță stabilite.

- D. **Bibliografia specifică modulului** – precizează repere bibliografice specifice modulului; conține titluri de didactică a disciplinei, adrese web ale unor site-uri care conțin resurse utile în construirea demersului didactic.

• **STANDARDE DE PERFORMANȚĂ**

Standardele de performanță pentru disciplina *Arte*:

- reprezintă criterii de evaluare a calității procesului de învățare;
- constituie specificări vizând cunoștințele, competențele și comportamentele dobândite de elevi prin studiul disciplinei;
- sunt exprimate simplu, sintetic și inteligibil pentru toți agenții educaționali și reprezintă baza de plecare pentru elaborarea standardelor de evaluare, respectiv a criteriilor de notare;
- sunt relevante din punctul de vedere al motivării elevului pentru învățare și conțin specificații pentru nivelul minimal și superior de performanță.

• **BIBLIOGRAFIA GENERALĂ PENTRU SUSȚINEREA DEMERSULUI DIDACTIC**

- sugerează repere bibliografice pentru susținerea demersului didactic; conține atât titluri de didactică și de pedagogie generală, cât și documente, acte normative, adrese web ale unor site-uri care conțin resurse utile în construirea demersului didactic.

ARTE

MODULUL 1: *Dialogul artelor*

Competența generală: *Dezvoltarea capacităților de receptare și exprimare prin artă*

MODULUL 1: *Dialogul artelor*

A. NOTĂ DE PREZENTARE A MODULULUI

Pornind de la paralelismul competențelor generale din cadrul programelor pentru învățământul de masă la disciplinele *Educație muzicală* și *Educație plastică* și ținând cont de specificul grupului de elevi și de numărul de ore alocat, am considerat necesară reunirea celor două discipline într-una singură, care înglobează notele esențiale ale amândurora.

Îmbinarea disciplinelor nu fragmentează demersul, ci, dimpotrivă, conferă acestuia plusvaloare deoarece:

- elevul are o perspectivă globală asupra artelor;
- elevul conștientizează interacțiunea dintre muzică și arta vizuală;
- își intensifică înțelegerea în contextul interdisciplinar și, totodată, intercultural al manifestărilor artistice;
- se accentuează dimensiunea creativă în domeniul artelor;
- se subliniază integrarea în viața de zi cu zi a deprinderilor și priceperilor dobândite;
- se tinde spre dezvoltarea unui interes permanent față de arte;
- se promovează valori cultural-artistice, care devin repere de elită în contextul dialogului artelor.

Modulul disciplinei *Arte* are formulată, ca și celelalte discipline din cadrul programului, o singură competență generală, care înglobează competențele generale vizate la învățământul de masă printr-o abordare novatoare, care, pe de o parte, sprijină elevul în formarea competențelor artistice, iar, pe de altă parte, subliniază rolul și importanța celor două discipline integrate. Demersul novator este sprijinit prin selectarea acelor conținuturi care contribuie la formarea competențelor specifice, reordonate, redimensionate și grupate tematic.

Acest modul, structurat sub forma unui dialog între cele două arte, *Educație plastică* și *Educație muzicală*, vizează formarea la elev de priceperi și deprinderi în calitate de receptor, transmițător și chiar creator al mesajului artistic, prin dezvoltarea creativității, imaginației, stărilor afective, gustului estetic. Prin acest modul, elevilor li se oferă posibilitatea să-și însușească competențe specifice disciplinelor abordate, să le dezvolte și să le aplice în contexte diferite.

Modulul propus contribuie la conștientizarea relației dintre pregătirea profesională a elevilor și dezvoltarea artistică, subliniind importanța celei din urmă la formarea unui om complet. Tipurile de profesii și conexiunile acestora cu disciplina *Arte* converg spre conținuturi care permit creșterea potențialului creativ-practic.

B. COMPETENȚA GENERALĂ: Dezvoltarea capacităților de receptare și exprimare prin artă

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
1. Utilizarea diverselor mijloace de expresie artistică printr-un demers interdisciplinar	<p>Manifestările expresive ale naturii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natură statică, natură în mișcare, peisaj, sunete, zgomote. <p>Sunet-Culoare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obținere. Aspecte fizice, fiziologice și psihologice. <p>Materiale și tehnici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • instrumente (creion, pensule, peniță, cariocă, voce, instrumente muzicale); • tehnici (picturale, grafice, de cânt vocal/ instrumental); • tehnici pe calculator. <p>Alfabetizare primară:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elemente de limbaj: <ul style="list-style-type: none"> - sunetele și notele muzicale; - punct, linie, formă, culoare; - contraste și game cromatice. • Armonie (de culori și sunete). • Nuanțe și tonuri. • Culoarea sunetului: <ul style="list-style-type: none"> - timbru vocal și instrumental; - clasificare instrumente; - tipuri de ansambluri și formații instrumentale. • Timp și mișcare: <ul style="list-style-type: none"> - ritmul natural, ritmul fizic, psihic și social; - ritm coregrafic, cinetic, muzical (durate, pauze); - plastic, decorativ. • Lumea formelor: <ul style="list-style-type: none"> - forma plană-spațială; - structura naturală-structura plastică; - structura interioară-structura exterioară; - elemente ale cântecului, operei, operetei și baletului.
2. Asocierea mesajului muzical receptat cu imagini vizual-artistice	<p>Universul creației:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Audiții muzicale – compoziții plastice/ decorative.
3. Exprimarea sentimentelor și ideilor prin limbaj artistic specific	<p>Creator și interpret:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmițătorul mesajului artistic (compozitorul, dirijorul, pictorul, actorul etc.); - audiția activă; - improvizația; - partitura și opera de artă, interpretarea; - abordări interdisciplinare: sunet-culoare-vers-mișcare; - creatorii de povești (programatismul în muzică); - descrieri literare, plastice, ilustrații sonore.
4. Dezvoltarea capacităților creatoare în diverse domenii socio-profesionale	<p>Între artă și meserie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profesii și meserii (creativitate la locul de muncă); • Design (grafic, de produs, industrial, vestimentar, ambiental, de exterior); • Atelier de fantezie (decorațiuni, ceramică, sticlă, lemn, țesături, ornamente, accesorii, bijuterii, machete, peisagistică, machiaj, tatuaj etc.).
5. Aprecierea diverselor forme de expresie a fenomenului artistic din perspectivă istorică	<p>Arborele artelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ramuri și genuri; • Opera de artă/ reproducerile de artă. <p>Popoare și culturi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stilurile artistice. Influențe stilistice; • Reprezentanți de seamă și operele lor.

C. SUGESTII METODOLOGICE

Programa modulului oferă posibilitatea organizării flexibile a procesului instructiv-educativ. Tipul de desfășurare a activității didactice este rezultatul unui proces integrativ, de aceea se recomandă ca activitățile de învățare să se desfășoare pe parcursul a două ore, atât în spațiul sălii de clasă, cât și în mijlocul naturii sau în spații publice. Acolo unde este posibil, se recomandă utilizarea spațiilor muzeale sau expoziționale.

Tematicile propuse aparțin atât artelor plastice, cât și celor ale muzicii. Cele două domenii abordate nu trebuie privite ca două entități diferite, programa oferind puncte de sprijin comune celor două discipline. Se propune inițierea în domeniul artistic prin raportarea la noțiunile de bază, esențiale, la instrumente și materiale uzuale, care să conducă la asocieri interdisciplinare și la aprecierea valorilor patrimoniului artistic românesc și universal. Astfel, studiul artelor nu se poate derula fără cunoștințele de bază despre sunet, culoare, tehnici grafice sau picturale, tehnici de cânt vocal/ instrumental, notație muzicală, elemente de limbaj plastic și fără cercetarea valorilor artistice din patrimonial național și universal artistic.

Lista de conținuturi este asociată competențelor specifice propuse, care conduc la formarea/ dezvoltarea competenței generale a modulului. Se va insista pe corelarea achizițiilor anterioare cu noile situații de învățare, pe stârnirea interesului față de nou. Se vor prezenta informații cu caracter general, dar esențiale pentru domeniul artistic, care accentuează dezvoltarea gândirii și activității creative.

Conținuturile programei *Arte* se axează în jurul a trei concepte de bază: *observarea, creația și aprecierea*. Acestea vor interacționa pe tot parcursul modulului pentru formarea competenței generale și a celor specifice, cu un puternic accent pe creație și creativitate.

Secțiunea **Observare** se referă la studiul și cercetarea, sesizarea și analizarea noțiunilor de bază specifice disciplinelor abordate, fără de care nu se poate realiza receptarea mesajului artistic. Obiectivul alfabetizării primare este acela de recunoaștere a informațiilor de înaltă valoare artistică și de dezvoltare a spiritului de observație.

Prin conceptul de **Creație**, programa își propune dezvoltarea imaginației, a spontaneității, a sensibilității, a creativității, a originalității, a gândirii asociative și a gustului estetic, printr-o serie de activități corespunzătoare atât cerințelor și nevoilor elevilor, cât și ale societății. O atenție semnificativă se va acorda interpretării ca formă de expresie muzical-artistică, cu rol distinct în sensibilizarea elevilor și, totodată, în exprimarea sentimentelor prin cântare/ interpretare.

Cunoașterea și studierea unor tehnici și metode de lucru, materiale și stiluri, contribuie, de asemenea, la dezvoltarea personală. Accentul va fi pus mai degrabă pe proces decât pe produs, deoarece scopul urmărit nu este atât calitatea produsului realizat, cât participarea efectivă și afectivă la înfăptuirea acestuia.

Receptarea mesajului artistic vizează atât înțelegerea, cât și aprecierea fenomenelor artistice caracteristice diferitelor epoci istorice, inclusiv a artelor contemporane. Secțiunea **Apreciere** se referă în primul rând la exprimarea și argumentarea propriilor opinii, atitudini estetice față de fenomenul cultural artistic. Cunoașterea genurilor muzical-artistice, a ramurilor de manifestare a artelor vizuale, urmată de evidențierea conceptelor de operă de artă autentică și kitsch determină formarea deplină a unei personalități apte de integrare în societate.

√ Sugestii privind activitățile de învățare

Disciplina *Arte* este gândită ca un tot unitar, de aceea se va recurge la acele strategii care să prezinte afinitatea domeniilor abordate, într-un mod plăcut și interactiv. În acest scop, profesorul are un rol deosebit, cu multiple valențe. El trebuie:

- să susțină inițiativele fiecărui elev;
- să propună și să coordoneze activitățile de instruire;
- să modeleze gândirea și acțiunile elevilor;
- să colaboreze cu elevii;
- să fie un bun partener în actul didactic;
- să evalueze formativ.

Ca strategii de lucru, se pot aborda cele ce vizează munca individuală și cea de grup, cu ponderea mai mare pe cea din urmă. O deosebită importanță o are munca în echipă, care încurajează comunicarea, socializarea, respect față de colegi, integrarea și colaborarea cu ceilalți elevi, creșterea stimei de sine și autocunoașterea.

Profesorul are libertatea de a-și alege metodele cele mai adecvate pentru atingerea competențelor vizate, cu recomandarea ca acestea să fie metode active centrate pe elev: demonstrația, observația, exercițiul, jocul didactic, temele de cercetare.

Pe parcursul actului didactic, elevul este pus în situația de a gândi și de a emite judecăți de valoare. În scopul identificării mijloacelor de expresie artistică vor fi folosite audiții și exerciții de percepere a unor desene, picturi, fotografii, sculpturi, elemente arhitecturale și a relațiilor dintre ele și mediul ambiant. Audițiile și reproducerile de artă vor fi selectate ținând cont de competențele care trebuie formate, de gradul de dificultate al percepției și de nivelul preacizizițiilor elevilor.

Trebuie avute în vedere și acele activități care să permită accesul la experiențele artistice și culturale prin contact direct.

Exemple de activități:

- organizarea de momente artistice, medalioane muzicale, expoziții pe teme date;
- vizionarea de emisiuni sau filme artistice, vizite la muzeu, teatre, spectacole recomandate;
- vizite la lăcașuri de cultură, ateliere de creație;
- întâlniri cu meșteri locali, artiști profesioniști;
- comentarea unor fragmente muzicale, audiate sau vizionate;
- descrierea unor detalii de ordin regizoral;
- schițarea de decoruri și costume pentru genurile scenice;
- redarea portretului fizic și moral al unui personaj dintr-o operă celebră pornind de la expresia muzicală;
- cercetarea și compararea domeniului artistic al diferitor culturi (muzică ușoară, muzică și artă populară);
- elaborarea unor proiecte de design grafic pe o temă dată: afiș, copertă de carte, disc, CD etc.;
- realizarea unor ilustrații sonore pentru diferite ramuri ale artelor vizuale (picturi, desene animate, film mut, texte, scenarii teatrale);
- reprezentarea de imagini sugerate prin muzică;
- crearea de povești sau poezii în urma unor audiții muzicale sau reprezentări grafice;
- audiții muzicale active;
- jocuri didactice;
- alcătuirea unor colecții de imagini, CD-uri, articole din ziare, reviste, instrumente, în funcție de pasiunile fiecărui elev;
- constituirea unui ansamblu vocal sau/ și vocal-instrumental;
- culegere de folclor în teren;
- realizarea unor activități independente (portofolii, proiecte, activități de investigare).

√ Sugestii privind evaluarea

Pentru a înregistra progres în procesul de învățare este nevoie în mod permanent de apreciere și evaluare. Evaluarea are ca scop încurajarea și motivarea elevului pentru dezvoltarea personală. În acest sens, evaluarea la disciplina *Arte* ar trebui să fie total lipsită de factorii de stres, de presiuni. Se recomandă evaluarea performanțelor în funcție de competențele specifice și, totodată, evaluarea atitudinii elevilor față de învățare și progresul personal al fiecăruia în exprimarea prin și despre artă. Se va insista pe nivelul de aplicabilitate a priceperilor dobândite, pe modalitatea de abordare a domeniilor artistice, pe exprimare și creație artistică.

Profesorii vor comunica permanent criteriile și procedurile de evaluare. Se recomandă o evaluare de tip formativ, care:

- acceptă „nereușitele“ elevului, considerându-le momente în rezolvarea unei probleme;
- intervine în timpul fiecărei sarcini de învățare;
- ajută elevul și profesorul să determine mai bine achizițiile necesare pentru a aborda sarcina următoare, într-un ansamblu secvențial;
- asigură o reglare a proceselor de formare a elevului;
- îndrumă elevul în surmontarea dificultăților de învățare;
- este continuă, analitică, centrată mai mult pe cel ce învață decât pe produsul finit.

Evaluarea de modul va tinde să ofere tuturor participanților șansa de a obține nota maximă. Se va susține participarea la ore, în așa fel încât elevul să conștientizeze că pierderile nu sunt de ordin informativ-cantitativ, ci reflexiv-afectiv și că activitățile realizate împreună cu grupul de colegi sunt foarte importante. Se recomandă ca evaluarea finală de modul să se concentreze asupra proiectării și organizării unui eveniment artistic interdisciplinar, care să conțină: expoziții tematice, microrecitaluri muzicale și prezentarea lucrărilor de portofoliu.

D. BIBLIOGRAFIA SPECIFICĂ MODULULUI

1. Angi, Ștefan, *Prelegeri de estetică muzicală*, Editura Universității din Oradea, 2004.
2. Bartos, Mihaly Jenő, *Compoziția în pictură*, Editura Polirom, Iași, 2009.
3. Cios, Irina și colab., *Dicționar de artă – forme, tehnici, stiluri artistice* (vol. I, II), Editura Meridiane, București, 1995.
4. Giuleanu, Victor, *Tratat de teoria muzicii*, Editura Muzicală, București, 1986.
5. Frontisi, Claude, *Istoria vizuală a artei*, Editura RAO, 2007.
6. Stanley Sadie (editor), *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Grove's Dictionaries of Music Inc., 1995.
7. Șușală, Ion, *Estetica și psihopedagogia desenului, culorii, compoziției*, Editura Sigma, București, 2000.

STANDARDE DE PERFORMANȚĂ

Standard de performanță 1: *Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului artistic.*

Nivel minim de performanță: Recunoașterea capodoperelor după audiții sau reproduceri de artă.

Nivel superior de performanță: Susținerea unui punct de vedere asupra valorilor artistice.

Standard de performanță 2: *Exprimarea prin artă, utilizând elemente de limbaj specific.*

Nivel minim de performanță: Identificarea diverselor tehnici și mijloace de exprimare prin artă.

Nivel superior de performanță: Aplicarea diverselor tehnici și mijloace de exprimare prin artă.

Standard de performanță 3: *Dezvoltarea capacităților creatoare.*

Nivel minim de performanță: Realizarea de compoziții plastice raportate la fragmente muzicale.

Nivel superior de performanță: Abordarea interdisciplinară a mijloacelor de expresie artistică.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ PENTRU SUSȚINEREA DEMERSULUI DIDACTIC

1. Amabile, Teresa, *Creativitatea ca mod de viață*, Editura Știința & Tehnica, București, 1997.
2. Birzea, Cezar, *Arta și știința educației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.
3. Cioca, Vasile, *Jocul de-a arta*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007.
4. Chiș, Vasile, *Pedagogia contemporană – pedagogia pentru competențe*, Editura Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005.
5. Csire, Iosif, *Educația muzicală din perspectiva creativității*, Editura Universității de Muzică, București, 1998.
6. Gârboveanu, Maria, *Stimularea creativității elevilor în procesul de învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.
7. Kidd, J.R., *Cum învață adulții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.
8. M.E.C.T.S., *Metodologia privind organizarea procesului de învățământ în cadrul Programului „A doua șansă” pentru învățământul secundar inferior, O.M.E.C.T.S. Nr. 5248/31.08.2011.*
9. Motora Ionescu Ana, Dogaru, Anton, *Îndrumător pentru predarea muzicii, clasele V-VIII*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
10. Munteanu, Gabriela, *Jocul didactic muzical*, Editura Academiei de Muzică, București, 1997.
11. Munteanu Gabriela, *Metoda educației muzicale pentru gimnaziu și liceu*, Editura Sigma, București, 1999.
12. Petcu, Marioara, *Psihologia educației pentru domeniul artelor plastice*, Editura Albastră, Cluj-Napoca, 2009.
13. Pirnog, Ion, *Ghid metodic de educație plastică. De la grădiniță la liceu*, Editura Compania, 2007.
14. *Programe școlare: Educație muzicală și Educație plastică, clasele V-VI*, aprobate prin ordin al ministrului nr. 5097 /09.09.2009.
15. *Programe școlare: Educație muzicală și Educație plastică, clasele VII-VIII*, aprobate prin ordin al ministrului nr. 5097 /09.09.2009.
16. Șușală, Ion, *Desen, culoare, modelaj, compoziție și metodică*, Editura Fundației „România de mâine”, București, 1999.
17. Zoicaș Toma, Ligia, *Audiția muzicală – modalități de valorificare și instruire muzicală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972.
18. Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/113RO.pdf (accesat în 03.08.2011).

AUTORI:

Prof. **Uliana Jurcan** Colegiul Tehnic „Ana Aslan“ , Cluj-Napoca

Prof. **Sanda Marincescu** Colegiul Național de Informatică „Traian Lalescu“, Hunedoara

COORDONATORI:

Prof. **Lucia Copoeru** Coordonator, componenta „A doua șansă“ –
învățământ secundar inferior,
Asociația „Centrul Step by Step pentru Educație și
Dezvoltare Profesională“, București
Liceul Teoretic „Gheorghe Șincai“, Cluj-Napoca

Prof. **Mihaela Tania Sandu** Coordonator, componenta „A doua șansă“ –
învățământ secundar inferior,
Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului